

GRUPLA PSİKOLOJİK DANIŞMANIN ÖĞELERİ

Kavramlar, İlkeler ve Uygulamalar

Marguerite R. Carroll
James D. Wiggins

Çevirenler

Süleyman Doğan (Çeviri Editörü)
Ilgın Başaran
Mine Aladağ
Barış Yaka

 PEGEM
AKADEMI

4. Baskı

Marguerite R. Carroll-James D. Wiggins
Çevirenler: Süleyman Doğan- İlgin Başaran
Mine Aladağ- Barış Yaka

GRUPLA PSİKOLOJİK DANIŞMANIN ÖGELERİ

ISBN 978-605-5885-04-5
DOI 10.14527/9786055885045

Kitabın Orijinal Adı:
ELEMENTS OF GROUP COUNSELING Back to the
Basics
Baskı Sayısı: 3
Orijinal ISBN: 0-89108-279-4
Yayınevi: Love Publishing Company

© 2016, Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları
Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti.ne aittir.
Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri,
kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt
ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.
Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.
Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında
yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları
satın almamasını diliyoruz.

1. Baskı: Haziran 2008, Ankara
4. Baskı: Ekim 2016, Ankara

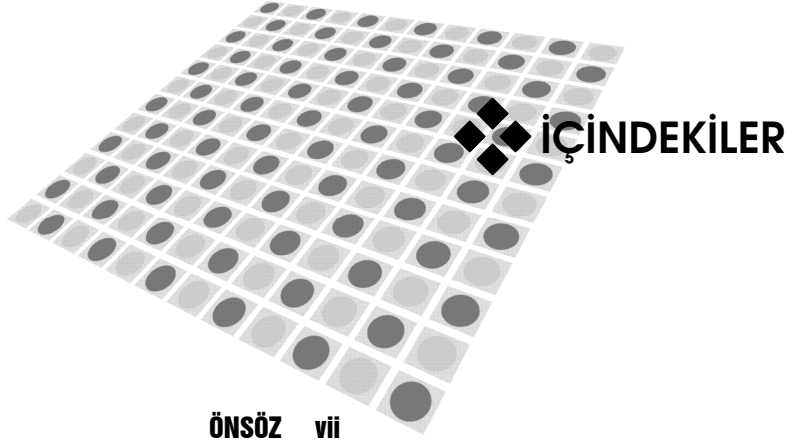
Yayın-Proje: Elif Turanlıoğlu Bultan
Dizgi-Grafik Tasarım: Didem Kestek
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Ciltevi A.Ş.
İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 2284 Sokak No:105
Yenimahalle/ANKARA
(0312 394 55 91)

Yayıncı Sertifika No: 14749
Matbaa Sertifika No: 26687

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi 0312 430 67 50 - 430 67 51
Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet:www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net

ÖNSÖZ vii

ÇEVİRENLERİN ÖNSÖZÜ ix

1 ETKİLEŞİMSSEL YAKLAŞIMA GİRİŞ 1

Grup Çalışmasıyla İlgili Yaşanan Karmaşa	6
Eğitim ve Kuramın Etkileri	9
Eğitim	11
Bir Kuram Geliştirme	13

2 KENDİNİZİ BAŞARILI OLMAYA HAZIRLAYIN 15

Grup Kompozisyonu	17
Grubun Büyüklüğü	17
Açık Gruplar ve Kapalı Gruplar	18
Homojen Gruplar ve Heterojen Gruplar	19
Gönüllü Üyelik ve Zorunlu Üyelik	21
İstenen Grup Özellikleri	21
Grubun Dengesi	22
Az Riskli Bile Olmayan Grup Kombinasyonları	22
Üyelerin Birbirini Kabul Etmesi	23
Kendini Açmaya Gönüllü Olma	23
Farklı Ortamlardaki Grup Kombinasyonları	23
Özel (Serbest) Uygulama	23
Merkezler	25
Okullar	25

3 GRUBU BAŞLATMA VE KURALLARI BELİRLEME 27

Kuralların Belirlenmesi	28
Burada ve Şimdi	30
Süreç	31
Gizlilik ve Gizliliğin İhlal Edilmesi	32
Psikolojik Danışman'ın Yasal Sorumlulukları	32
Psikolojik Danışman'ın Uyarma ve Koruma Görevleri	33
Bir Hırsızlık Olgusu	34
Zarar Verme Olasılığına Dair Bir Mahkeme Olgusu	35
Danışanı Koruma: Psikolojik Danışman'ın Sorumluluğu	36

4 GRUP LİDERLERİNİN YAPACAĞI MÜDAHALELER 39

Grup Oturumunu Başlatma	41
Müdahale Stratejileri	41
Normları Oluşturma	42
Yorumları Yönlendirme	42
Soru Sorma	43
Yorum Yapan Üyeler	43
Duyguları Tanımlama	44
“Hareketsiz” Bir Grup	45
Diğer Üyelerden Yeterli Geri Bildirim Almama	46
Etiketleme	47
Sessizlikle Karşılaşma	48
Ek Psikolojik Danışma Yönergeleri	49
İçeriği “Burada ve Şimdi”ye Getirme	49
İçe Bakış Sağlamak İçin Üyelere Yardım Etme	50
Bağlama: Üyeleri Birleştirme	50
Grup Üyelerinin Yaşantılarını Kişiselleştirme	51
Liderin Otoritesine Odaklanma	52
Bir Grup Oturumunu Sonlandırma	52

5 LİDERİN GRUPTA KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR 53

Yapılandırılmış Alıştırmalar	54
Liderin Kendini Açması	55
Uygunsuz Kendini Açma	56

Daha Uygun Bir Tepki	56
Basit Sorular	56
Liderin Bir Üyenin Davranışı İle İlgili Spesifik Duyguları Olduğu Zaman	57
Liderin Bir Grup Üyesine Yönelik Olumsuz Duyguları	57
Kendini Açmamakta Israrcı Olan Üyeler	58
Geç Kalanlar ve Devamsızlar	59
Sessiz Üyeler	61
Şamar Oğlanı	62
Gruplarda Çatışma	64
Tekelciler	65
Eş Zamanlı Yapılan Bireysel ve Grupla Psikolojik Danışma	67
Süreyi Uzatma	67
Liderin Otoritesine Meydan Okuma	68

6 GENÇLERLE ÇALIŞMA 71

Üyeliği Tanımlama	72
Sınıf Düzeyi	73
Cinsiyet, Grubun Büyüklüğü ve Oturumların Süresi	74
Oturma Düzeni	75
İlköğretim İkinci Kademe (Ortaokul) Öğrencileriyle Grupla Psikolojik Danışma	75
“Burada ve Şimdi”ye Odaklı Grupla Psikolojik Danışmanın Etkililiği	75
Yarı alan Araştırması	76
Alan Çalışması Sonuçları	78
İzleme	79

7 YARDIMCI LİDERLİK: BİR TERCİH SORUNU 81

Yardımcı Liderliğin Avantajları	82
Yardımcı Liderliğin Dezavantajları	84

SONSÖZ: BİR GRUP ODYSSEİA'SI 87

Grubun Tarihi 90

Gelişim 90

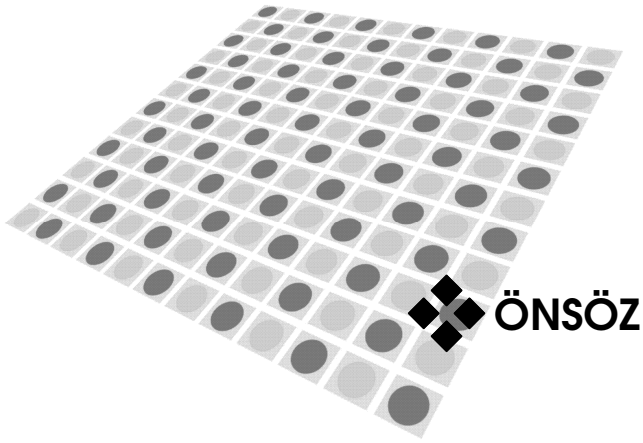
Yansımalar 94

Sonuçlar 96

**EK: ETİK OLMAYAN DAVRANIŞI BİLDİRMEK İÇİN KORUYUCU ETİK
UYGULAMA VE PROSEDÜRLER 99**

KAYNAKLAR 103

İNDEKS 107

Gruplarla çalışmak zor bir iştir. Kendine özgü liderlik becerileri gerektiren çeşitli grupları yönetirken kendinizi, kendi kendinizin rehberi olduğunuz bir arenada bulursunuz. Meslektaşlarınız bireysel psikolojik danışma konusunda iyi eğitilmiş olabilirler; ancak, grup süreci konusunda daha az donanımlı oldukları için size bu alanda destek veremeyebilirler.

Bu kitap size, grup içinde üyeden üyeye etkileşimi kolaylaştırmanızda; böylece, üyelerin kendi yaşantıları yoluyla öğrenmelerini sağlamada yardımcı olmayı hedeflemektedir. Bu amaçlara ulaşabilmeniz için size kullanabileceğiniz bazı materyaller sağlayacağız. Geniş bir kuramsal yönelimden, grup oluşturmanın özelliklerine ve grubun planlanıp yürütülmesine kadar değişen konularda bir dizi soruyu tartışacağız. En geniş felsefi yönelimle, aşağıdaki soruları sorabilirsiniz:

- ❖ Herhangi bir kuramsal yaklaşımı, diğer yaklaşımlardan daha üstünmüş gibi izlemeli miyim?

viii ❖ GRUPLA PSİKOLOJİK DANIŞMANIN ÖĞELERİ

- ❖ Grup konusunda belli bir otoriteyi veya uzmanı model almalı mıyım?
- ❖ Gruplarla ve lider olarak kendimle ilgili değerlerim nelerdir, neye inanıyorum?
- ❖ Aldığım eğitim beni başarılı bir grup lideri olarak hazırladı mı? Yoksa, daha ileri düzeyde veya spesifik bir eğitime ihtiyacım var mı?

Kuramsal yönelimi veya teknik becerileri dikkate almaksızın, gerçekten bir grubu oluştururken ve başlatırken daha spesifik sorular sorulmalıdır. Bazı uygun sorular aşağıda verilmiştir:

- ❖ Nerede ve ne zaman toplanmalıyız? Ne sıklıkla?
- ❖ Grup kaç üyeden oluşmalı? Üyeler seçilmeli mi? Seçilecekse nasıl?
- ❖ Grubun kompozisyonu yaş, cinsiyet, zekâ düzeyi, etnik köken ve üyelerin ortak ilgilerine göre nasıl olmalı? Grup açık mı kapalı mı olmalı?
- ❖ Her oturum ne kadar sürmeli? Kaç oturum olmalı?
- ❖ Kılavuz niteliğinde bir plan veya kontrol listesi var mı?

Bu soruların bir kısmı yanıtlandıkça başka sorular ortaya çıkacaktır:

- ❖ Üyeler gruba ilk kez geldiklerinde ne söyleyeceğim?
- ❖ En iyi oturma düzeni hangisidir?
- ❖ Ne tür yönergeler vermeliyim?
- ❖ Bir grup kuralları ve gruptan beklentiler listesini, gruba aktarmalı mıyım? Grubun amaçlarını oluşturmalı mıyım?
- ❖ Gizlilik, liderin rolü ve üyelerin rolleri hakkında neler söylemeliyim?

Etkili liderler, sadece liderliklerini korumakla yetinmezler, daha fazlasını yapmak isterler. Liderler, genellikle engellenmişlik, bıkkınlık, hayal kırıklığı, yenilgi, aşırı yorgunluk ve kızgınlık duyguları yaşadıklarını ifade ederler. Böylece sorular devam eder:

- ❖ Üyeleri, gruba katılma konusunda nasıl teşvik ederim?

- ❖ Bir veya daha fazla üye isteksiz olursa ya da daha kötüsü, bana meydan okursa, grubu terk ederse veya ağlarsa ne yaparım?
- ❖ Grup üyelerinin soracağı zor soruları nasıl yanıtlamalıyım?
- ❖ Kurallar neler olmalı ve bunları nasıl uygulamalıyım?
- ❖ Her oturumu veya bir dizi oturumu başarılı bir şekilde nasıl bitirir ve sonlandırırım?

Etkililiğimi değerlendirmek bağlamında başka sorular da belirecektir:

- ❖ Yardım almaya ihtiyacım olursa ne yapabilirim? Bu yardımı en iyi kim verir?
- ❖ Kendi etkililiğimi ölçebilir miyim? Nasıl?
- ❖ Belirli teknik, yöntem veya tepkiler diğerlerinden daha mı yararlıdır?
- ❖ Yardımcı liderle çalışmak iyi bir fikir olabilir mi?

Etik ikilemler de ortaya çıkacaktır:

- ❖ Bireysel psikolojik danışma yaptığım bir kişiden, yönettiğim gruplardan birine üye olarak katılmasını isteyebilir miyim?
- ❖ Eğer bir kişi, dışarıda grubun gizlilik ilkesini ihlal ederse hangi adımları atmalıyım?
- ❖ Eğer bir grup üyesi kendini çok fazla açmaya başlarsa nasıl müdahale etmeliyim?

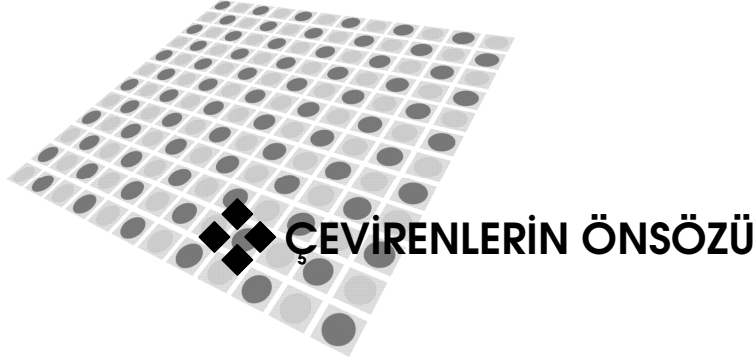
Bütün bu sorular ve daha da fazlası, grupla psikolojik danışma bağlamında sorulur. Bu sorular, bir grup oluşturulurken her zaman sorulur ve ayrıca, grupları planlarken, yürütürken, gözden geçirirken ve değerlendirirken bu sorular sorulmaya devam eder. Deneyim kazandıkça her grup lideri için çözümler ve yanıtlar zaman içinde değişecektir. Grup üyelerine gerçekten yardım ettiğimizi anlamak ve her yeni grup ile daha etkili olabilmenin yollarını belirlemek için becerilerimizi geliştirir, tepkilerimizi uyarlar ve davranışlarımızı gözden geçiririz.

Grup liderinin kaygısı anlaşılabilir bir şeydir. Bu kitap, grupla psikolojik danışmaya ilişkin bazı kafa karıştıran ve çelişkili bilgileri

kısa ve özlü bir biçimde açıklığa kavuşturmaya çalışacaktır. Kitap, grup lideri olarak sürekli gelişiminizin başlangıç noktası olarak planlandı.

Gözden geçirilmiş bu baskıya, “6. Bölüm”e, yardım etmeyi nicel açıdan inceleyen bir alan araştırması projesi dâhil edilmiştir. Bu bölüm, ilköğretim ikinci kademe (ortaokul) öğrencilerinin katıldığı “burada ve şimdi”ye odaklı grupla psikolojik danışmaya ilişkin sonuçları rapor etmektedir.

Yeni bir son bölüm, “Son Söz”, grup çalışmasının bir kısım yetişkini, kişisel ve gerçek olarak nasıl etkilediğini anlatmaktadır. Bu bölüm hem grup liderinin hem de grup üyelerinin perspektiflerine göre yazılmıştır. Grup, 16 yıldır, yılda bir kez üç günlüğüne toplanmış ve toplanmaya devam etmektedir. Psikoloji ve psikolojik danışma alanlarında yazılan herhangi bir incelemenin bu ilgi çekici ve sezgisel raporla bir paralelliği yoktur. Grup üyeleri, yaşantılarının küçük parçalarını ve enstantanelerini paylaşırlar ve grup lideri de zaman içinde nelerin işlediği konusundaki içgörülerini paylaşır. Bu yaşantı, 16 kişinin yaşamında, her yıl düzenli olarak yapılan bir etkinlikten daha fazla bir şeydir. Bu, şu anda yaşamlarının önemli bir parçası olan “burada ve şimdi”nin gerçekleşmesi demektir. Bu bölüm, sadece grup sürecinde nelerin işlediği veya yardımcı olduğu ile ilgili değil; aynı zamanda, neden “burada ve şimdi”ye odaklı grup sürecinin üyeler için bu kadar uzun bir süre etkili olduğu ile de ilgilidir.

“Grupla Psikolojik Danışmanın Öğeleri: Kavramlar, İlkeler ve Uygulamalar” kitabının temel amacı, grup içindeki etkileşimin kolaylaştırılmasıdır. Bu çerçevede kitap, “burada ve şimdi”ye odaklı süreç perspektifini incelemektedir. Psikolojik danışmanın “grup çalışması kılavuzu” niteliğindeki bu kitabın, grupla psikolojik danışmanın temel kavram, ilke ve uygulamalarına ilişkin anlayış, bilgi ve becerilerin geliştirilmesinde önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

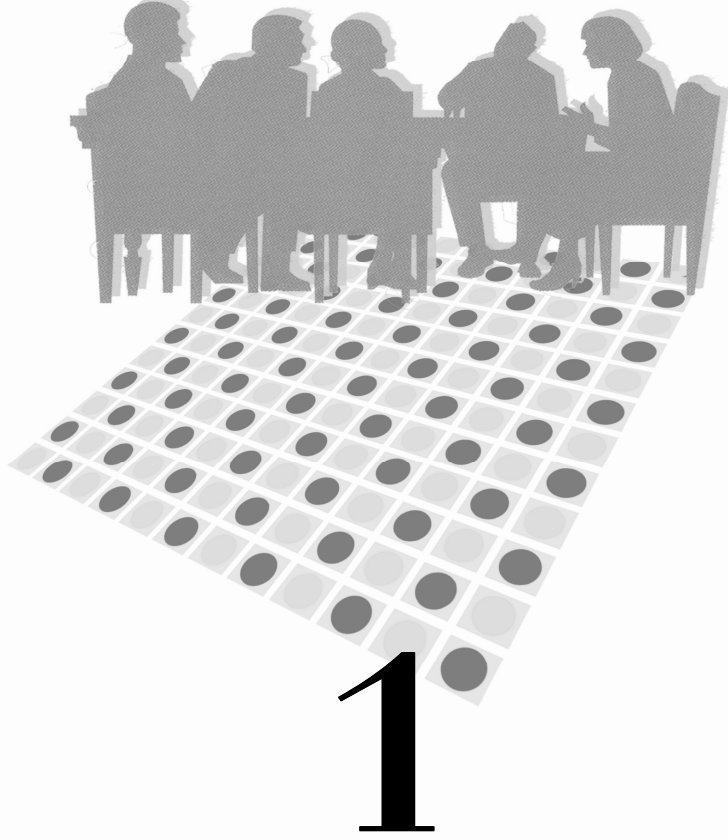
Ayrıca, bu kitabın Türkçe’ye çevrilmesinin iki nedeni daha bulunmaktadır. Birincisi, Türkiye’de grupla psikolojik danışma alanındaki ihtiyacı karşılayan yeterli sayıda kitabın henüz bulunmamasıdır. İkinci neden ise kitabın, “şimdi ve burada”ya odaklı grupla psikolojik danışma konusunda son derece özgün ve temel bir perspektif sunmasıdır.

Son olarak, kitabın çevirisini gözden geçiren, görüş ve önerileriyle katkıda bulunan Serkan Denizli’ye, Yelda Bektaş’a, Nursel Topkaya’ya ve kitabın ikinci baskısına görüş ve önerileriyle katkıda bulunan değerli hocamız Prof. Dr. Nilüfer Voltan Acar’a teşekkür ederiz.

Psikolojik Danışman Dr. Süleyman DOĞAN* (Çeviri Editörü)
Psikolojik Danışman Dr. Ilgın BAŞARAN*
Psikolojik Danışman Dr. Mine ALADAĞ*
Uzman Psikolojik Danışman Barış YAKA•

* Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

• Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi.

❖ Etkileşimsel Yaklaşım Giriş

2 ❖ GRUPLA PSİKOLOJİK DANIŞMANIN ÖĞELERİ

Grup liderleri ne isterler, neye ihtiyaç duyarlar? Grup liderlerinin içinde buldukları grup ortamı ne olursa olsun, yapılan işin özü göreceli olarak aynıdır. Bu bulguyu doğruladık ve güçlendirdik (Wiggins & Carroll, 1993).

Yazarlardan biri olan Dr. Marguerite Carroll 20 yıldan daha fazla bir süredir, ABD’de 25’in üstünde eyalette ve Kanada’da dört vilayette grup liderliği çalıştaylarını yürütmüştür. Her çalıştayın bütünleyici bir parçası olarak grup üyelerinden, grup liderliğine ilişkin en sıkıntı verici sorunlarını yazmaları istenmiştir. 4.500 katılımcının sorduğu 21.000’den fazla soru üzerinde yapılan bir incelemede aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Katılımcıların çalıştıkları kurumlar, onların sordukları sorularla ilişkili bulunmamıştır. Katılımcıların yaklaşık olarak % 40’ı ilköğretim ve ortaöğretim okullarında (K–12), yüksek okullarda ve üniversitelerde, % 48’i sosyal hizmet kurumlarında, geri kalanları ise iş ve endüstri kurumlarında veya özel (serbest) olarak çalışmaktaydı. Tipik bir çalıştayda, 17 farklı kurumdan katılımcı bulunmaktaydı. Bunlar soysal çalışmacı, ilköğretim ve ortaöğretim okulu psikolojik danışmanı, ıslahevi psikolojik danışmanı, hastanelerde ayakta tedavi görenlerin grup lideri, aile psikolojik danışmanı ve çeşitli şekillerde serbest uygulama yapan psikolojik danışman veya psikolog unvanları ile anılan uzmanlardı.
2. Sorulan soruların ve belirtilen sorunların lisansüstü eğitim sürecindeki grup liderliği eğitimi veya yaşantıları;

çalıştaylar, kitaplar veya iş başında süpervizyon ile ilişkili olmadığı bulunmuştur. Doktora derecesine ve gruplara liderlik etme konusunda yılların deneyimine sahip katılımcılar, deneyimsiz psikolojik danışmanlar veya sosyal çalışmacıların belirttiği sorunlara benzer sorunları ifade etmişlerdir. Yinelenen tema, spesifik durumlar için bir “reçete” arayışından ibaretti. Kuşkusuz, katılımcılar, kendilerine grup üyelerinin sorunları ile rahatça uğraşma imkânı verebilecek “süreç perspektifi”ni veya genel davranış biçimlerini benimsememişlerdi.

Yalom’un (1995) da belirttiği gibi, “deneyimsiz terapistte süreci nasıl kavrayacağını anlatmak kolay değildir; terapist eğitiminin en önemli işlevlerinden biri bu perspektifi kazandırmaktır”(s. 151). Biz, bu durumun, çalıştaylarımıza katılan çoğu deneyimli terapist için de geçerli olduğunu söylemeliyiz. “Süreç perspektifi”ni kazanmak paradoksal bir işmiş gibi görünmektedir. Katılımcıların çoğu bu perspektifi, çeşitli spesifik durumlarda örneklerini sergileyen deneyimli ve donanımlı bir grup liderini sadece gözleyerek veya bu tür liderlerin yürüttüğü gruplara katılarak kazanabilirler. Katılımcı, ancak bu farklı olaylar ile lider müdahaleleri birleştirildiğinde “burada ve şimdi” süreç perspektifini kavrayabilir ve sonra da uygulayabilir. Özellikle, ilköğretim I. kademe (ilkokul) psikolojik danışmanı için zor olan şey; örneğin, aynı sürecin hem ilköğretim okullarında hem de geçiş sürecindeki yetişkinlerle yapılan gruplarda uygulanabileceğini kavramaktır. Terminoloji değişir, ancak süreç değişmez.

3. Bugün sorulan çeşitli sorular, 10 yıl önce yapıldığı gibi aynı kategorilerde gruplandırılabilir. Çalışmaya katılanların sorduğu 21.000 sorunun yaklaşık % 35’i liderlik müdahaleleri ve süreç konuları ile ilgiliydi. Her ne kadar sorulan diğer temel sorular (katılımcı başına yaklaşık olarak 4,8) başka konuları amaçlamış görünse de aslında bu soruların çoğunun liderlik müdahaleleri ve süreç konuları ile ilişkili olduğu fark edilmiştir. Geri kalan